

ga učiteljstva, da razpravlja o stanju narodnega šolstva v celi republiki, in presodi uspele polkuse tako domačih, kakor tujih pedagogov. K razpravi se lahko povabilo člani državnega šolskega urada in šolskega odbora državnega zbora. Konferenčno poročilo žada država obenem s statistiko o vsem šolstvu v republiki.

43. Zastopniki učiteljstva v okrajnih zbornicah odgovarjajo za svoje početje okrajnim učiteljskim konferencam, katerih člani so, oni v državni učiteljski zbornici pa državne konferencie, katere člani so. Leti zastopniki poročajo na konferencah o delovanju zbornice in so odgovorni le njim tudi za svoje delovanje.

49. „Krajni šolski odbori roditeljev“ ali t. zv. „vzgojni sveti“ in drugi taki odbori, nastali ob so- delovanju vsega učiteljstva tvorijo vez med šolo in rodovino. Starši naj se pri sejah posvetujejo o disciplinarnih sredstvih a izpopolnitvi šol; svoje delje naj razlože šolskemu vodstvu, le-to jih pred- loži učiteljskemu zboru. Če se ta ne smatra upra- vičen zadevo rešiti, jo odstopi s priporočilom ali razraženim mnenjem spajajočemu šolskemu uradu.

50. Za narodne šole naj se ne pobirajo posebne šolske doklade, temveč naj se celokupna vsota vsavi v državni proračun.

Potem govori oddelček C o posebnem delu za srednje in strokovne, oddelček D pa o posebnem delu za visoke šole, to pa že presega moje po- ročilo. Iz tega razvidimo, da se je češko učiteljstvo izreklo za celotnost in enotnost vsega šolstva.

Zelim, da se o tem vprašanju razvije živahno razpravljanje, da se polni razbistre in ustale.

E. GANGL.

Odkrita beseda.

Brez uvoda in olepšavanja povem: Maroltov članek v jubilejski številki „Uči- teljski Tovariš“ — v vojni dobi — zaradi svoje ostrine in zbadljivosti ni umestea ter je sicer lepi in izbrani celoti v škodo, ker jo kazni! Ta sodba ne velja o celot- nem članku, ki vsebuje dovolj zanimi- vosti; odkrito pa naglašam, da bi člankar ne smel zapisati in objaviti nastopnih besed (str. 3); „Tovariša“ ni ugonobila ne politična neznačajnost odpadlih tovarišev in tovarišic, ki v novejšem času s ske- sanim „peccavi“ prihajajo zopet pod od- krilje Zaveze in ki so za skledico poli- tične leče s Šušteršič-Lampetove mize zatajili svoji moški in ženski značaj in nadragocenejši, kar krasni stan učiteljski: značajnost...

Danes, ko si z vso silo resno in iskreno prizadevamo, da združimo vse učiteljstvo naše države v enotni stanov- ski organizaciji, so navedene odbijajoče besede popolnoma nepotrebne, ker uteg- nejo našemu poštenemu prizadevanju ško- dovati, ne koristijo pa nikomur. Našega ujedinenja ne bo nihče preprečil. Čemu torej nujno potrebno delo ovirati, namesto da bi ga pospeševali, in čemu zbadati tovariše in tovarišice, ki hočejo s pošte- nimimi nameni pod našo skupno streho, ko so se tudi oni osvobodili pritiska in poli- triškega izigravanja? Po ogromni večini smo vsi skupaj trpeli pod istimi težkimi razmerami in vsi smo se pošteno od- dahnil, ko se je moč nasilnosti zdrobila in je čas svobode ustvaril možnost, da si prijateljsko sežemo v roke in delamo odslej skupno za blaginjo svojega stanu in svoje domovine!

V svojem uvodniku sem zapisal: „Najprej doba nemškutarstva ter potem doba strankarskih bojev imata na vesti premmogo nezvestobo v narodnem in stanovskem oziru v vrstah slovenskega učiteljstva! Sila razmer je zlomila že mnogoteri značaj, ki je moral po zapo- vedli samoohrane ukloniti svoj ponos v boju za obetane. Ne zaničujemo in ne preziramo sirotnikov, saj vemo, da je med težkim najtežje — življenje!... Ne kažemo na nikogar in ne izjavimo rekri- minacij: Kar je bilo, vse bodi pozabljeno in odpuščeno!“

Ponavljam te besede namenoma, da izrazim nazore večine in da že vnaprej preprečim kakršnokoli izrabljanje začet- koma citiranih besed v — politične svrhe!

Vsi hočemo v UJU! Ker pa tej ustvar- jajo temelj okrajna učiteljska društva, zato officialno in prijateljsko vabimo vanja vse one, ki še niso v njih včlanjeni, in če koga vabim v hišo, ga vendar ne mečem izpred praga! Kake vrste človek pa sem, ako delam tako?!

Komur je za stvar in bodočnost, naj ne posluša naši dobri volji tujih besed, pa naj prihajajo od kogarkoli in od koder- koll!

Ne bodimo malenkostni in ne trmo- glavci in ne ubljajmo bodočnosti z ža- lostnimi spomini divje preteklosti!

* O tem poglavju smo prejeli z druge strani poročilo, ki ga priobčimo prihod- njic. Puščamo svobodo! Preširok pa tudi naš objem ne sme biti, če hočemo naši stanovski bodočnosti dobro. Dodebra se je potreba prej pogovoriti, če hočemo, da bo trajen naš sporazum. Odbijamo ne ni- kogar, a gotovi pogoj so neobhodno po- trebni pri sporazumu. — U r e d n.

Spominjajte se rezervnega sklada „Zaveze“.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Poslovanje „Zaveze“ ostane neiz- premenjeno, poseboo kar se tiče poslo- vanja in občevanja z okrajnimi učiteljski- mi društvi, to vse do onega časa, dokler se končno veljavno vse pokrajinske „Za- veze“ v kraljestvu SHS ne razdružijo, kar se zgodi na splošnem učiteljskem kongresu o velikih počitnicah v Beogru- du. Dotlej pa se smatrajo pokrajinske „Zaveze“ v likvidaciji in vrše še nadaljne funkcije v polnem obsegu do končne raz- družitve.

Potni fond.

V počitnicah se vrši v Beogradu učiteljski kongres, kjer se ustanovi enotna, edinstvena organizacija vsega učiteljstva v kraljestvu SHS. Zeleti je, da se ga udeleži čim največ slovenskega učiteljstva. Pričakovati je, da bodo za potova- nje dosežene kake ugodnosti. Toda kljub temu bodo stroški za posameznike še vedno veliki. Zato treba skrbeti še sedaj, kako bi se potovanje omogočilo in ude- ležba slovenskega dela učiteljstva kolik- or mogoče dvignila. Pozivljamo vsa okrajna društva, da stavijo na dnevni red prihodnjega zborovanja točko o društve- nem „potnem fondu“. Društveni blagajni- ki naj zbirajo bodisi prostovoljne doneske ali zneske, ki jih določijo društva na zboro- vanju. Vplačujejo naj po možnosti vsi, tudi taki, ki vnaprej vedo, da se ne bodo mogli kongresa udeležiti, vendar s tem omogočijo ostalim tovarišem, da bodo mogli na kongres. Za „potni fond“ zbirajte med seboj povsod: na zborova- njih, sestankih, krožkih, po šolah i. t. d. Pripravljajmo se in storimo vse, kar je v naši moči, da bo naša udeležba kolikor mogoče častna in velika!

Vsem učiteljskim društvom!

(Vsem predsednikom, tajnikom in blagaj- nikom!)

Vodstvo „Zaveze“ je z naknadnim oobrenjem upravnega odbora in delega- cije sklenilo pri zadnji seji, da zviša „Za- veze“ članarino za l. 1920 na 60 K t. j. okrajna učiteljska društva plačajo „Za- vezi“ od vsakega člana po 60 K. Ker imajo učiteljska društva tudi svoje stro- ške in izdatke, naj zvišajo celo članarino nad 60 K po lastnem predvarju, morda po 4 K ali več za svoje društvene potreb- ščine. Povišek velja od 1. jan. 1920.

Za posamezne liste znaša naročnina: Popotnik 20 K na leto. Učiteljski Tovariš 30 K na leto. Zvonček 20 K na leto.

Kdor je samo naročen na katerega izmed listov, naj se ne smatra včlanje- nega v „Zavezi“. To more biti le oni, ki pripada kakemu okrajnemu učiteljskemu društvu in plačuje tam polno članarino, za njo pa prejema „Učit. Tov.“ in „Po- potnika“.

Učiteljski pari (zakonski pari, starši in otroci, bratje in sestre) na isti šoli po sklepu zadnjega delegacijskega zborova- nja nimajo nikakih ugodnosti in mora vsak posamezen plačevati polno člana- rino.

Vsako društvo naj priglasilo točno šte- vilo članov. Kolikor članov je priglašeni, za toliko je društvo odgovorno in za to- liko članov naj blagajnik vpošlje člana- rino.

Nujno prosimo vse pred- sednike ozir. tajnike, naj ven- dar že vpošljejo članske sezname društev.

Vse izpremembe (prirastek, izstop oz. preselitev) je javiti takoj vodstvu „Za- veze“ v Ljubljani.

V „opombi“ članskih seznamov je točno navesti, ali je nov član; ako je bil že prej organiziran: pri katerem okraj- nem društvu.

Kdor ne sprejema redno listov (ali kjer je sploh kaka nerednost) naj o tem sploh takoj obvesti in reklamira na: Vodstvo „Zaveze“ v Ljubljani, Franciš- kanska 6. Reklamacija naj se izvrši krat- ko potom dopisnice takoj, ne pa šele pozno sredi ali koncem leta.

Opozarjamo ponovno vsa društva (posebno predsednike, tajnike in blagaj- nike) naj uvažujejo navedene točke. Predvsem naj vpošljejo na „Zavezo“ sledeče podatke:

1. Društveni odbor (predsednik, taj- nik, blagajnik) z navedbo bivališča.
2. Točno število društvenih članov s stanjem koncem decembra 1919.
3. Število društvenih zborovanj te- kom l. 1919.

Navedeno kot tudi članske sezname je vposlati takoj, ker jih nujno potrebu- jemo.

Vodstvo „Zaveze jugoslov. učiteljstva“ v Ljubljani.

Društvene vesti.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo vabi tem potom svoje člane k zborovanju, ki bo v nedeljo, dne 18. januarja t. l. ob 3. uri popoldne v poslopju l. m. deške ljudske šole (Ledina) s tem-le vzpore- dom: 1. Načrt zakona o narodnih šolah za kraljestvo SHS. 2. Poročilo o nujnih stanovskih zadevah. O d b o r.

+ Šmarsko-rogaško učiteljsko dru- štvo zboruje v nedeljo dne 1. februarja t. l. ob 9. uri v Šmarju po sledečem spo- redu: 1. Dopisi. 2. Zapisnik. 3. Tajniško in blagajniško poročilo. 4. Volive novega odbora. 5. Predavanje: „Čebelarstvo in šola“. 6. Slučajnosti. — Kurbus, t. č. pred- sednik.

+ Učiteljsko društvo za ljubljansko okolico je imelo dne 29. decembra p. l. zborovanje v Učit. tiskarni. Predsednik tov. Žirovnik prisrčno pozdravi navzoče, ki so se v obilnem številu udeležili zboro- vanja. Omeni, da se društvo sklada z vsemi predlogi, ki jih je sklenila „Zaveza“ glede šol. reforme. Izreka „Zavezi“ in predsedniku Jelencu zahvalo glede uspeš- nega posredovanja v našem gnotnem sta- ju. — Tajnik A. Korbar poroča tako-le: Nimam povedati kaj novega o našem polo- žaju — o tem bo razpravljaj ljubljanski tovariš Likožar. Omenim naj le, da hočejo nekateri, da bodi učitelj še vedno glede plače zadnji, a glede dela pa prvi. Od svo- jih zahtev pa ne odnehamo! — Načrt šol. zakona še ni potrjen, razpravljalo pa se je o njem že v raznih časopisih. Bral sem pazljivo članke v nekem časopisu. Iz njih se pokaže nazadnje „konjsko kopito“: Klerikalizem imej šole v rokah! Šušter- šičeva in Krekova struja sta se zedinili, da tako strnjeni dobijo zopet oblast v roke. Smo tudi za versko vzgojo, a ne za tako, pri kateri bi glede šole imeli glavno in od- očilno besedo ljudje, katerim je šola trn v peti. Nočemo, da bi posamezne politične stranke zlorabljale šolo v svoje samopašne namene. Če nima učiteljstvo glede name- ščenja nekaterih gospodov ničesar govo- riti, naj isti tudi več ne odločajo pri ime- novanju učiteljstva. Ne vtikamo se v raz- mere in službene zadeve drugih, zato kli- čemo vsem: „Hands off“ — od šole roke proč. Tu je naše polje, katero hočemo ob- delovati sami! Treba pa, da smo tesno združeni v naši „Zavezi“ in noben sovra- žnik nas ne premeta! Bodimo med seboj odkritosrčni, zvesti, potrpežljivi tovariši — proti nasprotniku pa neupogljivi, ne- ustrašljivi, pa tudi ponosni! Vršiti vsak svojo dolžnost v šoli — in kdo ti kaj mo- re? Imenovani bodo kmalu novi šol. nad- zorniki, a prav ni to, da pri tem imenova- nju učiteljstvo nima besede. Od zahteve: Učiteljstvo voli svoje nadzornike iz svoje srede — ne odnehamo. Voliti nam bo svoje zastopnike v okr. šol. svet in prav bi bilo, da današnji zbor iste določi že danes. Po- udarjamo pa: Kakor morajo biti šol. nad- zorniki (seveda ne krajni!) naši svetovalci — ne policaji; tako naj bodo zastopniki učiteljstva v okrajnem in višjem šolskem svetu naši advokati — neustrašeni, krepki zagovorniki. Ti imajo tudi dolžnost, da po- ročajo učiteljstvu, kaj se godi v teh kor- poracijah — ker „pod klobukom“ ne bomo dalje igrali. Bodimo v vsem delovanju in nehanju pravi demokrati — zahtevajmo to tudi od drugih. Hrbtov ne bomo krivili pred nikomur, ne pred posamezno osebo, ne pred kako politično stranko! Šola in mi smo temelj — podlaga razvoju vsega napredka celokupnega naroda, zato ho- čemo, da se nas upošteva povsod in vse- lej! Predlaga, da se učiteljstvo strinja z razpravo tov. Plesničarja, da se že apro- birani knjigi (Schreiner-Fink, Kržišnik) konfiscirata, kar učiteljstvo sprejme. — Delujmo po geslu: Vse za našo šolo, za narod, vse za našo Jugoslavijo! Pozabiti pa ne smemo sebe — ker kdor ni naš, je zoper nas in kdor nas ne pozna, istega ne poznamo tudi mi. Za svoje pošteno delo, hočemo pa tudi poštenega plačila! — To- variš Likožar nam je na to v krepkih besedah pojasnil naš položaj, za kar je prejel od zborovalcev zaslužen poljalo. Odbor ostane stari. Pregledovalcem računa sta bila voljena tovarišica Antončičeva in to- variš Rant, oha iz Borovnice. Članarino naj vsak pošlje predsedniku. Zastopnikom učiteljstva v okr. šol. svet je zbor soglasno določil tovariša Avgusta Korbarja iz Pre- serja in Ivo Trošta iz Tomišlja, namestni- kom pa Heleno Franketovo in Joško Ber- ganta. Zborovalci so darovali precejšnjo vsoto za rezervni sklad „Zaveze“. Celo zborovanje je bilo prav živahno ter je po- kazalo, da se učiteljstvo zaveda svojih dolžnosti, pa tudi svojih pravic. K sklepu se predsednik zahvaljuje vsem za obilno udeležbo in voščil vsem veselo, pa sreč- nejše novo leto.

Iz Jugoslavije.

— Iz kronike sramotilcev in skrunil- cev šolstva. (Dopis.) V „Domoljubu“ od

31. decembra p. l. št. 47 čitam sledeče izbruhe strankarske zagrizenosti na ro- vaš učiteljstva z raznih shodov „Kmečke zveze“: St. Rupert na Dolenskem: Mi bi morali skrbeti za šolsko poslopje, lepo stanovanje učitelju, država bi pa govo- rila, kaj se bo učilo in kdo bo učil in lahko nam pošlje Turke iz Bosne s turbanom na glavi in učil bo turško vero in mi se ne bomo mogli pritožiti. V Št. Petru pri Novem mestu so protestirali tudi proti šolskemu zakonu; v Trzinu so nastopili proti brezverskemu učiteljstvu. Čemu na- vjam to? Odgovori naj si vsak tovariš, vsaka tovarišica zase na to. Ako bomo v bodoče še molče trpeli, da se vsak šuš- mar in politični demagog zaletava v šol- stvo in ga blagi, potem nismo vredni, da se štejejo med inteligente. V roke tiskani načrt novega šolskega zakona beograjskega kakor našega — pa med ljudstvo. S poljudno besedo brez vsakega zabav- ljanja in hujskanja ali poniževanja politič- nega nasprotnika pojasnite pri roditeljskih sestankih ali pa v javnih predavanjih oha načrta, povdarite hibe, pokažite na vrline in verujte, da Vaš trud ne bo za- man. Pisec teh vrstic Vam to iz lastne izkušnje lahko mirnim srcem priporoča in zagotavlja uspeh. Učiteljstvo kvišku — v boj za šolo — v boj za čast stanu. De- magogiji boj. V zadoščenje pa mi je, da je tudi „Slovenska zveza“ 29. m. m. obsodila to kujsko pisavo „Domoljuba“ in poseganje „Kmečkih zvez“ z zgolj strankarskega stališča v borbo za re- formo šolstva. To ni boj za krščanstvo in križ, to je boj za novo usuzenje šolstva v strankarski jarem. Ne razburjal bi se, ko bi ne bil ta list tako zelo razširjen med našim ljudstvom. Strup, ki ga širi med nje utegne roditi zelo žalostnih sadov za nas za šolstvo in državo. To ni pisanje, to ni kritika dostojnega nasprotnega lista — ne to je blatenje, zaničevanje, to je hujskanje, ki ni utemeljeno v nikaki resnični ljudski potrebi ali v skrbi za blagor na- roda. To je izrodek predvojnega stran- karstva — to je metoda elementov, ki žele ribariti v kalnem. V daljavi pa se izgublja v meglo srečnih dni paševanja človeka, čigar ime bi moral izgovarjati z gnusom vsak Jugoslovian. Učiteljstvo ni slepo gospodje, ki se igrate z ognjem. Če Vam je za blagor ljudstva — krinko fa- rizejstva dol in nadaljujte vnovič po poti, ki jo je Vam kot nam začrtal nes- mrtni Krek — ne pa po potih zločinske strankarske demagogije in pod patronanco raznih elementov, ki bi morali dnevno hvaliti Boga, da ne udari strela iz višine izdajalcev domovine.

— Odlašanje izvršitve zakona o no- vih plačah. „Nar. Prosveta“ iz Beograda nam je javila z dnem 28. dec. pr. l., da se prevod na nove plače za učiteljstvo ne more izvršiti, ker je finančno ministrstvo izreklo, da nima potrebnega kredita za ta prevod. „Nar. Prosveta“ opozarja vlado na velike posledice, ki bi jih imelo tako postopanje z učiteljstvom. V naslednji številki „Nar. Prosvete“ z dne 5. januarja t. l. pa čitamo, da je kredit za prevod na nove plače za učiteljstvo že odobren. Podrejenim oblastvom je naročeno, da izvrše zakon, kakor jim bo podalo pro- svetno ministrstvo navodila. — Pri nas se je zakasnelo tudi izplačilo predjemov. S 1. februarjem najbrže še ne bo urejeno tudi redno izplačevanje novih prejemkov in upamo, da bo naučna uprava skrbela za to, da dobi učiteljstvo v nadomestilo vsaj še enkratne predjume.

— Prihodnja seja višjega šol. sveta se vrši dne 22. t. m.

Učiteljstvo — ške šole v kranjskem okraju je storilo sklep, da se nadzorniku — denuncijantu ne da nadzorovati in da bo v danem slučaju izvajalo konsekvence. Ker se je že več tovarišev v tej za- devi obrnilo na nas, jim na ta način odgovarjamo.

— Popravek. V članku zadnje štey. „Uredniški program Učit. Tov. v dobi 60 let“ se je vrnila v predzadnji odstavek stvarna napaka. Zadnji stavek se ima glasiti: Enega nasprotnika pa imamo skupnega s svetovnim proletarijatom in učiteljstvom — to je izkoriščajoči kapi- talizem, pa najsi ima to ali ono obliko!

— „Ugovarjamo.“ — „Meščansko šole“. — (Dopis.) V št. 44. Uč. Tov. je čitati dopis pod „Ugovarjamo“, ki je dobro mišljen, a vsekakor napačno izražen.

Tov. dopisnik trdi, da je bolje za me- ščansko-šol. tov., da se jih pusti biti drž. uradniki v dosedanjem stat., t. i. od X. do VII. čin. razreda, nego da se jih silni v okvir novega plač. zakona. Nastane vpra- šanje, kje pa je to zapisano, da so strok. ali mešč. šol. učitelji drž. uradniki stat. X. do VII. čin. razreda. Tega zakona ne poznamo. Pač so v zmislu naredbe dež. vlade v čin. razr. IV. do I. glasom katerega sploh govora ni v uradniškem činu. Šele z no- vim zakonom postanejo ljudsko šol- ski učitelji državni činovniki; o tem pa

brezdomno tudi meščansko šol. učitelji, ki so ja v širšem pomenu besede tudi le ljudskošolski učitelji, kajti ljudska šola se deli v splošno ljudsko in meščansko šolo. Dokler se ne naglašava prav posebno splošna ljudska šola, je o tem mišljena vendar le tudi meščanska šola. Saj juristi morajo tako razsojiti. S tem zakonom postanejo torej vsi ljudskošolski učitelji z meščanskošolskimi vred držav. činovniki. Ako pa meščanskošolski učitelji mislijo, da niso všteti pri učiteljih ljudskih šol, pa sploh še državni uradniki niso; zgodi se lahko, da ohranijo svoj pokrajinski značaj kot »deželni uradniki«, to tembolj, ker Srbija nima meščanskih šol. S tem pa, da bi se smatrali meščanskošolski učitelji držav. uradnikom X.—VII. čin. razreda, pa zopet ni dobro z ozirom na to, ker ja učitelji ljudskih šol žele biti uvrščeni v te razrede, kar jim tudi gre. Ako zavzemajo meščanski šolski učitelji te stopnje, se gotovo uvrsti učitelje splošnih ljudskih šol v splošni uradniški pragmatiki za en razred nižje. Edino pametno je, da tudi meščansko šolski učitelji sprejmejo nov plačilen zakon, a s posebno odredbo se jim naj priznajo doklade v izmeri ene plačilne stopnje, oziroma čin. razreda. — Segula. — Opomba uredništva: Za enkrat je predlagano za meščanskošolsko učiteljstvo doklada 600 dinarjev letno, ki bo urejena s posebno naredbo. Je pa to le začasna uredba zopet, ki bo definitivno urejena z uvrstitvijo učiteljstva v splošno pragmatiko držav. učiteljstva. Dotlej ima meščansko učiteljstvo čas, da se sporazume glede svojega stališča. V ta namen pričujemo ta dopis.

— Ustanovitev »Prosvjetnoga Saveza« v Zagrebu. Na prosvjetni anketi u »Radišinom tjednu« mjeseca kolovoza prošle godine porodila se misao, da se u Zagrebu osnuje »Prosvjetni Savez«. Prosvjetna anketa, koja je na poziv gradonačelnika g. d. Stj. Srkulja obdržavana 13. studenoga u gradskoj vijećnici, jednoglasno je zaključila, da se taj »Savez« imade osnovati, a Oblasnom odboru državne zaštite djece i mladeži i njegovu predsjedniku povjera se, da obavi sve predradnje. On je povio sve prosvjetne ustanove i društva u Zagrebu, da 13. prosinca pošalju svoje izaslanike u gradsku vijećnicu na skupštinu, koja će Savez osnovati. Iza pročitanih pravila generalne debate zaključeno je, da se pravila štampaju i pošalju svim kulturnim ustanovama, društvima i novinama, da ih prouče i odluče, hoće li u takav Savez pristupiti ili ne. U roku od mjesec dana inadu isti, koji su ovaj sastanak priredili, sazvali novu skupštinu, na koju će doći samo opunomoćeni izaslanici onih ustanova, društava i uredništva novina, koje u Savez pristupaju, da pravila pretresu i prihvate. »Prosvjetni Savez« osniva se radi ekonomije u pučko-prosvjetnom radu. On ne će nikako dirati u autonomiju pojedinih korporacija, nego će preuzeti samo onaj rad, koji je svima ili barem vrlo mnogima zajednički. Pratić će prosvjetni rad u našoj državi i u vanjskom svijetu, pa o tome izvješćivati. Sastavljati će popis popularno pisanih knjiga i časopisa. Proučevati će kazališne komade, koje mogu diletantiska društva prikazivati; pribavljati će potrebiti za to materijal, da ga uzumogne svojim članovima posuđivati. Podpirati će i osnivati pučke knjižnice. Bit će centrala za skioptikone, diopozitive, kinematografe, filme i druga pomagala za širenje prosvjete u narodu. Okupljat će predavače i kulturne radnike uopće. Pomagati će kod saradnje članova. Izmjene predavača i učila. Obavljati će one predradnje, koje naročito u pokrajini iziskuju vanredno mnogo suvišna posla i troška. Tako će svojim članovima olakšati pojedini pučko-prosvjetni rad. Prva glavna skupština Saveza bit će dne 2. veljače 1920 u 10 sati prije podne u gradskoj vijećnici u Zagrebu. Svi se izaslanici umoljavaju, da izvole na tu skupštinu doći, a posebno se pozivi ne će slati. Iz pravil posnamemo sledeće: Svrha »Prosvjetnoga Saveza« je: 1. pomagati prosvjetni rad raznih prosvjetnih ustanova (škola, knjižnica, muzeja, kazališta i zvezdarne), prosvjetnih društava i pojedinih prosvjetitelja; 2. davati inicijativu u prosvjetnom radu; 3. sabirati podatke o prosvjetnom radu. Članovi »Prosvjetnoga Saveza« mogu biti samo korporacije: učiteljski zborovi pučkih, srednjih, stručnih i visokih škola, prosvjetne ustanove društva koja po svojim pravilima inadu za zadaću širiti prosvjetu, konačno uredništva svih novina. Svaka korporacija, koja u taj Savez pristupa, ima odrediti jednoga izaslanika, koji će je u njemu zastupati. Sredstva jesu: a) dobrovoljni prinosi; b) doprinosi države, općina i drugih javnih ustanova; c) zapisi; d) čisti dobitak od priredbi, koje savez priredi na svoj račun.

— Ministarstvo prosvete je izdalo posebno naredbo — kakor poročajo listi — o otvarjanju prvega razreda na vseh učiteljskih. Po tej naredbi se bo pričel pouk v prvem razredu učiteljskih tekem onega

meseca, ko se končuje šolsko leto na gimnazijah. Na ta način dijaki, ki so dokončali četrti razred gimnazije, ne bodo prisiljeni gubiti čas do septembra, ampak bodo lahko takoj vstopili v prvi razred učiteljskih.

— Predstavniki učiteljskih društev v Beogradu so bili 26. dec. p. l. pri zastopniku ministra za prosveto Trinajstiču, da protestirajo proti temu, ker je vlada izločila učiteljstvo iz naredbe o povišanju draginskih doklad javnim nameščencem.

— »Poziv na učiteljstvo« V knjižnici »Zaveze« v Ljubljani nam manjka l. 1873. »Učiteljska Tovariša«. One tovariše, ki imajo ta letnik »Tovariša« na razpolago in bi ga hoteli proti odškodnini odstopiti »Zavezi« prosimo, da to javijo »Zavezi«.

— Na državni obrtni šoli v Ljubljani se ima od srede aprila do srede julija vršiti II. delni tečaj za izobrazbo učiteljev risanja na obrtnih nadaljevalnih šolah. Pozadevni razglas s podrobnimi podatki se nahaja v »uradnem listu« št. 1., z dne 3. t. m. in smo ga prinesli ml v zadnji številki »Učit. Tovariša«.

— Poljedelska šola. Minister za obnovo zemlje bo ustanovil v najkrašem času, ako bodo dopuščale denarne razmere, višjo strokovno poljedelsko šolo z obrtnim oddelkom.

— Vseučiliška vest. Kakor javljajo iz Zagreba, je medicinska fakulteta zagrebskega vseučilišča predlagala, da se pozove na medicinsko stopico kot oftalmolog vseučiliški docent dr. Botteri ljubljanskega vseučilišča. Dr. Botteri je rodom iz Splita.

— Učitelj Vinko Möderndorfer v Malem Šent Vidu na Koroškem je bil radi uspešnega in pozitivnega dela na narodnem polju pohvaljen od predsedništva deželne vlade.

— Vojaške službe oproščeni bodo prostovoljni sodelavci, ki posvetijo svoj trud državni zaščiti dece in mladine, dokler bodo aktivno v rečni namen sodelovali. Gospod vojni minister je glasom rešitve FDIO Br. 92.627 od 13. decembra 1919 dovolil, da se za vsak konkretni primer napravi poseben predlog ter da se navede, v kakih vojni obvezih je dotičnik. V prvi vrsti pridejo v poštev poverjeniki, ki v manjših krajih (kjer krajevnih zaščit ne bo) prostovoljno prevzemo posel. Državno odeljenje bo razven tega izposlovalo tem poverjenikom brezplačno vožnjo za službena potovanja po železnicah in z ladjami. Oblasna zaščita dece in mladine za Slovenijo v Ljubljani.

— Darujte za revne prekmurske dijake. Za revne prekmurske dijake na državni gimnaziji v Murski Soboti se bo z novim letom otvorila dijaška kuhinja, katere namen je preskrbovati revnim in pridnim dijakom potrebno hrano in po možnosti tudi stanovanje. Kljub silnemu pritisku od strani naših nasprotnikov pohaja vendar redno v l. gimn. razred 30 dijakov; njih pretežna večina je zelo revna in mnogi bodo morali opustiti študije, ako jih ne bomo vsestransko podpirali. — Slovence in Slovenke, priskočite dijaški kuhinji v Murski Soboti na pomoč in prispevajte kolikor je v vaših močeh! Darovi naj se pošiljajo na: Dijaško kuhinjo v Murski Soboti.

Neodrešena domovina.

— Učiteljem beguncem na znanje! Z ozirom na poziv, naj se povrnemo v zasedeno ozemlje in zopet nastopimo tam svoje službe na razna važna kompetentna mesta na razna važna vprašanja, ki jih je treba poprej rešiti, predno se prične z izvrševanjem te akcije, kajti v nasprotnem slučaju ter s prenegljenimi in nepremišljenimi koraki bi vtegnili nele nam marveč tudi splošnemu narodnemu blagru bolj škodovati kakor koristiti. Ta vprašanja pa se ne dajo rešiti brez direktnega sporazuma z nami, zato je klub opozoril vlado in višji šolski svet tudi na to okolnost. Intervencija se je izvršila potom Zaveze. Toliko za enkrat na znanje vsem prizadetim s priporočilom, naj se, predno store odločilen korak, posvetujejo poprej pismeno ali ustmeno z našim odborom. Klub primorskih učiteljev v Ljubljani, Gosposvetska ulica 13/55.

— Zveza slovanskih učiteljskih društev Juljske Benečije ima v Trstu dne 1. in 2. svečana svoj ustanovni shod. Zvezina pravila je vzela italijanska vlada na znanje, čaka se samo še na izjavo redarstvenega urada v Trstu. Novi Zvezl želimo največjega uspeha v prosepah narodnega šolstva in učiteljstva!

— Na državni obrtni šoli v Ljubljani se vrši v času od 15. aprila do 15. julija t. l. drugi delni tečaj za izobrazbo učiteljev risanja na obrtnih nadaljevalnih šolah. Opozorja se na ta tečaj vse one tovariše v zasedenem ozemlju, ki so dovršili v šol. letu 1913/14. prvi delni tečaj za risanje. Prošnje je vlagati do 29. febr.

1920 neposredno pri ravnateljstvu državne obrtne šole v Ljubljani. Preskrbeti si je seveda pravočasno v to potrebnih dopust.

— Vendar enkrat pameten glas! »L' Istria socialista« piše: Pojte v šole posellh, kjer so Slovenci, pa proučite najprej jezik roditeljev, potem pa dece! Otroke se sili v italijanske šole, dasi ne znajo niti besedice italijanski. Učitelji, ki ponavadi nikjer ne zna slovenski, mora te nesrečnike, sam nesrečnik, poučevati v tujem jeziku. Tako ne znajo otroci po petih letih pohajanja šole niti italijanščine niti slovenščine, niti nimajo pojma o stvareh, o katerih je učitelj izgubil z njimi toliko dragocenega časa.

— Za slovenske šole v Trstu. Dne 10. januarja se je vršil v tržaškem Narodnem domu velik Ciril-Methodov ples, čigar čisti dobiček je bil namenjen vzdrževanju slovenskih šol v Trstu. Tolažljiv in razveseljiv pojav, ki prča, da je v tržaških Slovincih še mnogo volje do dela in vere v boljše dni. To so pokazale zlasti narodne prireditve naših vrlih rojakov ob Adriji na zadnje Silvestrovo. Podobne novice prihajajo tudi iz drugih krajev naše neodrešene domovine.

— Piranska občina v Istri je sklicala dne 6. januarja javen shod, na katerem se je sklenilo, naj vlada nemudoma ugodi upravičenim zahtevam istrskega učiteljstva. Podobni shodi se vrše po vsej Istri, kar je v dokaz, da istrsko prebivalstvo zna ceniti učiteljstvo in njegovo delo za narod. Te dni se mudita v Rimu zastopnika učiteljstva Zorzenon, predsednik istrskega in Lona, predsednik Zaveze ital. učiteljskih društev v Trstu. Od tega nujnega drugega potovanja v Rim se vsekakor pričakuje ugodnega uspeha.

— Shod tržaškega učiteljstva. Dne 7. t. m. se je vršil v Trstu shod vsega iržaškega učiteljstva. Glavna točka na shodu je bila: Zahteva po povišanju dohodkov in sicer 13. mesec za leto 1919. Obljubilo se je učiteljstvu ugoditev pod pogojem, če se učiteljstvo odreče vsakemu povišku za najmanj šest mesecev. Učiteljstvo je izjavilo, da ne samo šest mesecev, ampak da ne tudi šest let ničesar več zahtevalo, ako vladni komisar obljubi, da ustavi vsako nadaljnje višanje cen.

— Ubogi slovenski jezik! V zadnji številki »Učit. Tovariša« smo omenjali neznanje odnosno neznamnost, s katero pačijo novopečeni laški »pedagogi« naš jezik na pripravnici za učiteljska v Tolminu. Čujemo, da tudi škodnikov konvikt tozadevno ne zaostaja za slovito pripravnico. Na tem konviktu ravnateljje okrajni šolski nadzornik Spazzapan, o katerem se sicer pripoveduje, da govori s svojimi gojenci rad slovenski, ki pa rabi tako-le klasično slovenščino: »Jest nisem kapac ino nisem kapac. Ne sme bit use tako po luftu, en rekele tam, en čevelj tam«. Ta človek res ni »kapac«, da bi ravnateljval konviktu za slovenske učiteljske učitelje!

— Resolucija učiteljskega društva za tolminski okraj. Na obnem zboru tolminskega učiteljskega društva, čegar predsednik je agilni naš tovariš Josip Rakovšček, nadučitelj pri Sv. Luciji ob Soči, je bila dne 7. decembra sprejeta soglasno sledeča resolucija: Društveni odbor obsoja vedenje nekaterih tovarišev (—ic) ki se tudi v teh resnih časih dosledno morda tudi namenoma prav nič ne brigajo za stanovsko ali društveno organizacijo, nekateri niso niti člani društva. Dandanes ni pač nobenega izgovora za pristop, ker je društvo le stanovska organizacija brez političnih naziranj. Dosledno bi bilo od njih, da bi odklanjali tudi vse materijalne koristi, katerih bi bili deležni brez svojega truda. To nezanimanje dokazuje le njihovo kulturno poslanstvo. Tako vedenje moramo imenovati nestanovsko in netaktno. Vabimo, torej vse neorganizirano učiteljstvo v svoje okrilje. —

Književnost in umetnost.

»Šolski list« za vse tri stopnje je že razposlan. Kakor prejemo poročila je zanimanje za »Šolski list« zelo veliko in so ga tako otroci, kakor starši, sprejeli z velikim veseljem. To je najboljša kritika. Tovarišice in tovariše prosimo, da nam vpošljejo tudi v bodoče svoje ocene in kritike »Šolskega lista« z ozirom na otroke, kako odgovarja in vzbujta zanimanje in z ozirom na učne svrhe, kako jim služijo. Važna je ta podrobna kritika z ozirom na nadaljno izdajo »Šol. lista« in z ozirom na bodočo sestavo beril. Hočemo pa tudi, da bo kritika čimširša in čimobjektivnejša ter ne bo le subjektivna ocena.

»Šolski list« Učiteljica tovarišica iz Petrove vasi nam piše: Teško smo

dočkali »Šolski list«. Vnaprej smo vedeli, da bo izboren, a naše iznenadenje je večje od pričakovanja. — Čitam, čitam in čitam in izvno odpiram in čitam in se veselim nad lepoto pocameznih sestavkov. Za razlago kar misli vro in kipe. Deca je zavriškala ob naslovni strani, ob raznih berilih, pesmih, da takega veselja še nikdar nisem občutila v šoli. Ob slovestveni uri žarijo oči, lica; vse roke so v zraku. To bo uspehovi! — Vnema in gorečnost: dece se ne bo ohladila. »Šolski list« ji bo preljuba knjiga. Vse novo, novo! — Imenom dece se založništvo in tovarišem urednikom presrečno zahvaljujem.

»Popotnik« je izšel. Št. 10—12. Vsebinska: Razprave: 1. Dragotin Kveder: Rellgija in vzgoja. 2. Pavel Flerč: »Narodne šole se dele v otroška zabavišča, osnovne... šole«. 3. Rudolf Dostal: Po-deželjski vzgojni domovi. 4. F. Kranjc: O ljudskih univerzah. (Konec.) 5. Maksim Blumeau: Pomožna akcija za učence in učitelje begunce v Rusiji. Iz šolskega dela: 1. Fr. Karbaš: Vzgojni načrt. 2. Josip Lapa-jne: Domoznanstvo. 3. Fr. Zagorec: Navod k preustrojitvi prirodopisnega pouka. 4. —é: Zapiski iz metodike. Razgled: A. Slovstvo. — Dr. K. Ozvald: Smeritke novega življenja (—é). — Viktor Bežek: Občno ukoslovje z unnoslovnim uvodom. I. zv. (Pav. Flerč). — Schreiner-Fink: Zemljepisne in zgodovinske slike. (F.) — Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. V. zv. (—é). — Simon Gregorčič: Po-zelje. I. zv. (—é). — Cirilca. (—é). — Književne novosti: 1. Boškovič-kalendar za prestopno godinu 1920; 2. Knjižnica »Obnove«. B. Casopisni vpogled. C. To in ono: Enotna šola in socializem. (F.) — Za šolski zakon. (Frančev). — Izobrazba naroda. (Lj. Stiasny). — Kmetijski tečaj (Andr. Škulj). — Sistem in princip. (Jar. Režny). — Škola za svaboga. (Fr. Novljan). — Visoka ljudska kmetijska šola — Ustanavljanje pomožnih šol.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE. PROSTOVOLJNI ORGANIZACNI DAVEK.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XXXVII. izkaz.

Po 60 K: Andrej, Stanko in Milka Rapé — Ljubljana. Po 50 K: Poldka Bavdkova — Vinica pri Črnomlju. Po 30 K: Učiteljstvo v Teznu pri Mariboru. Po 20 K: Lovšin Fran, Zora Blinčeva — Vinica pri Črnomlju; Zemljč Branko — Solčava. Po 10 K: Stergar Fran — Ljubljana; P. S. — Trebnje. Po 6 K: Valerija Jeraleva — Ljubljana. — Današnji izkaz 226 K. Prej izkazanih 9748 K. Skupaj 9974 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172/I.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Prof. M. P.: Hvala za Vaš prispevek. Žal lo, da smo ga prejeli za jubilejno številko prepozno. Tudi Vaši želji glede osemdesetletnice Tomo Zupana smo ustregli.

D. H. — J.: Hvala za poročilo! Žal, da je za današnje število prepozno. Radi pošiljanja lista bomo uredili in ustregli Vaši želji.

M. H. v Lj.: II. zvezek Ganglovič zbranih spisov za mladino (pripovedna pesmi) je razprodan. Knjiga izide v drugem natisku.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Ženitna ponudba.

Uradnik na deželi, 50 let star, vdovec, išče 35 do 40 let staro družico k trojimi majhnimi otroci. Slika s pismeno ponudbo naj se pošlje pod št. 520 pošto-ležeče Zgornje Trušnje via Velikovec (Koroško).

Razglas.

Usposobljenosti izpiti za pouk na po-možnih šolah se bodo vršili meseca maja 1920. Kandidati se naj oglašijo oz. pošljejo prošnje do 20. januarja 1920. Prošnji je priložiti usposobljenostno izpričevalo za obče ljudske šole, v prošnji sami pa je izrecno povedati, ali se je kandidat že teoretično pripravil na izpit in ali je morda že poučeval na pomožni šoli.

Ravnateljstvo izpraševalne komisije za obče ljudske in meščanske šole. V Ljubljani, dne 14. jan. 1920.